

AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

132

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, na temelju članka 30. stavka 1. točke 2., članka 31. stavka 1. i članka 58. stavka 1. točke 1. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (»Narodne novine«, brojevi: 79/09 i 80/13), u upravnom postupku utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma, pokrenutom po službenoj dužnosti protiv poduzetnika Kraš d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Ravnice 48 i Narodni trgovački lanac d.o.o., sa sjedištem u Sesvetama, Soblinec, Soblinečka 55, na temelju odluke Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, u sastavu: Mladen Cerovac, mag. iur., predsjednik Vijeća, Vesna Patrlj, dipl. iur., zamjenica predsjednika Vijeća, mr. sc. Tatjana Peroković i Denis Matić, dipl. iur., članovi Vijeća, sa sjednice 48/2014., održane 3. prosinca 2014., donosi sljedeće

RJEŠENJE

I. Utvrđuje se da su poduzetnici Kraš d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Ravnice 48 i Narodni trgovački lanac d.o.o., sa sjedištem u Sesvetama, Soblinec, Soblinečka 55, narušili tržišno natjecanje u vremenskom razdoblju od 1. listopada 2010. do 3. srpnja 2014., sklapanjem zabranjenog sporazuma u smislu članka 8. stavka 1. točke 1. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja i to odredbama članka 6. stavaka 1., 4. i 5. Ugovora o kupoprodaji za 2010. godinu, sklopljenog između tih poduzetnika 12. srpnja 2010., te članka 6. stavaka 1., 4. i 5. Ugovora o kupoprodaji za 2012. godinu, sklopljenog između tih poduzetnika 2. srpnja 2012., koje glase:

»Kupac se obvezuje da neće isporučene proizvode Prodavatelja prodavati ispod cijene utvrđene važećim cjenikom Prodavatelja.«

»U slučaju da se Kupac ne pridržava obveza utvrđenih u prethodnim stavcima ovog članka, Prodavatelj ima pravo:

- obustaviti daljnju isporuku robe;*
- uskratiti rabate i ostale popuste utvrđene ovim Ugovorom*
- teretiti Kupca za iznos ukoliko se ne pridržava ugovorenog.«*

»Kada utvrdi da je Kupac izvršio povrede odredbi utvrđenih u ovom članku, Prodavatelj će o tome pismeno obavijestiti Kupca, kao i o mjerama koje će primijeniti sukladno stavku 4. ovog članka.«

II. Zabranjeni sporazum iz točke I. izreke ovoga rješenja *ex lege* je ništetan, u smislu članka 8. stavka 4. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja.

III. Poduzetniku Kraš d.d. izriče se upravno-kaznena mjera u iznosu od 1.560.600,00 kuna.

Rok izvršenja: 15 (petnaest) dana od dana pravomoćnosti ovog rješenja.

IV. Poduzetniku Narodni trgovački lanac d.o.o. izriče se upravno-kaznena mjera u iznosu od 1.022.000,00 kuna.

Rok izvršenja: 15 (petnaest) dana od dana pravomoćnosti ovog rješenja.

V. Ako poduzetnici iz točke III. i IV. izreke ovoga rješenja u navedenom roku ne uplate upravno-kaznenu mjeru, Agencija će obavijestiti Područni ured Porezne uprave Ministarstva financija na čijem je području sjedište kažnjene osobe, radi naplate upravno-kaznene mjere prisilnim putem prema propisima o prisilnoj naplati poreza.

VI. Ovo rješenje bit će objavljeno u »Narodnim novinama«, kao i na internetskoj stranici Agencije.

O b r a z l o ž e n j e

1. Pokretanje postupka

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija) na temelju članka 32. točke 1. a) Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (»Narodne novine«, brojevi: 79/09 i 80/13; dalje: ZZTN), prikuplja podatke i obavijesti od pravnih ili fizičkih osoba, strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga, odnosno komora poduzetnika, udruga potrošača, tijela državne uprave te tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji imaju određena saznanja koja su bitna za ispitivanje tržišta i utvrđivanje stanja na tržištu, neovisno o konkretnim postupcima koje Agencija vodi.

Sukladno navedenim ovlastima, Agencija je u predmetu klase: 031-02/11-01/012 provela istraživanje tržišta distributivne trgovine mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj u 2010. godini te je dopisima od 29. srpnja 2011., 7. listopada 2011. i 21. veljače 2013. zatražila određenu dokumentaciju od poduzetnika koji posluju na tom tržištu, između ostalog i od poduzetnika Kraš d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Ravnice 48 (dalje: Kraš), a posebno preslike komercijalnih ugovora s poduzetnicima koji im predstavljaju najznačajnije trgovačke partnere.

Uvidom u dokumentaciju iz podnesaka Kraša klase: 031-02/11-01/012, urbroja: 371-05-2011-08-201, zaprimljenog u Agenciji 24. listopada 2011., odnosno klase: 031-02/11-01/012, urbroja: 378-03/08-2013-296, zaprimljenog u Agenciji 28. veljače 2013., utvrđeno je kako postoje snažne indicije da su pojedine odredbe Ugovora o kupoprodaji za 2009. godinu, s pripadajućim aneksima i dodacima, sklopljenog između Kraša i poduzetnika Narodni trgovački lanac d.o.o., sa sjedištem u Sesvetama, Soblinec, Soblinečka 55 (dalje: NTL) 18. svibnja 2009., Ugovora o kupoprodaji za 2010. godinu, s pripadajućim aneksima i dodacima, sklopljenog između Kraša i NTL-a 12. srpnja 2010. te Ugovora o kupoprodaji za 2012. godinu, s pripadajućim aneksima i dodacima, sklopljenog između Kraša i NTL-a 2. srpnja 2012., protivne odredbama Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije (»Narodne novine«, broj 51/04) odnosno Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika (»Narodne novine«, broj 37/11) te da ujedno predstavljaju zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a.

Stoga je Agencija zaključkom klase: UP/I 034-03/13-01/016, urbroja: 580-04/70-2013-003, od 23. svibnja 2013., pokrenula postupak protiv Kraša i NTL-a, radi utvrđivanja predstavljaju li navedene odredbe iz predmetnih ugovora zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a.

2. Stranke u postupku

2.1. Kraš d.d.

Poduzetnik Kraš, prehrambena industrija, d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Ravnice 48, upisan je pod matičnim brojem: 080005858 u sudski registar Trgovačkog suda u Zagrebu.

Osobe ovlaštene za zastupanje društva jesu Marica Vidaković, prokurist, koja zastupa društvo pojedinačno i samostalno, Damir Bulić, predsjednik uprave, koji zastupa društvo s još jednim članom uprave, Zlatan Lisica, član uprave, koji zastupa društvo s predsjednikom uprave ili s članom uprave te Darko Radišić, član uprave, koji zastupa društvo s predsjednikom uprave ili s članom uprave.

2.2. Narodni trgovački lanac d.o.o.

Poduzetnik Narodni trgovački lanac d.o.o., sa sjedištem u Sesvetama, Soblinec, Soblinečka 55, upisan je pod matičnim brojem: 080427968 u sudski registar Trgovačkog suda u Zagrebu.

Osoba ovlaštena za zastupanje društva jest direktor Martin Evačić, koji zastupa društvo pojedinačno i samostalno.

3. Primijenjeni propisi

Agencija je u provedbi predmetnog upravnog postupka primijenila odredbe ZZTN-a, Uredbe o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta (»Narodne novine«, broj 9/11; dalje: Uredba o mjerodavnom tržištu), Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika (»Narodne novine«, broj 37/11; dalje: Uredba o vertikalnim sporazumima), Uredbe o sporazumima male vrijednosti (»Narodne novine«, broj 9/11), Uredbe o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere (»Narodne novine«, broj 129/10; dalje: Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere) te Zakona o općem upravnom postupku (»Narodne novine«, broj 47/09; dalje: ZUP), kojim se uređuju pitanja provedbe upravnog postupka pred Agencijom u dijelu koji nije propisan odredbama ZZTN-a, kao posebnog zakona, u smislu članka 35. stavka 1. ZZTN-a i članka 3. stavka 1. ZUP-a.

Agencija je pritom izvršila uvid i u odredbe Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (»Narodne novine«, broj 122/03, dalje: ZZTN iz 2003.) i Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije (»Narodne novine«, broj 51/04; dalje: Uredba o vertikalnim sporazumima iz 2004.), budući da su navedeni propisi bili na snazi u trenutku sklapanja nekih od ugovora između Kraša i NTL-a koji su predmet ovog postupka, a do donošenja nove uredbe na odgovarajući se način primjenjivala Uredba o vertikalnim sporazumima iz 2004. koja je bila na snazi do 7. travnja 2011., sukladno odredbi članka 76. stavka 2. ZZTN-a.

Člankom 74. ZZTN-a propisano je kako se u njegovoj primjeni, a osobito u slučajevima postojanja pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju propisa, u skladu s člankom 1. Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, broj: 2/12), primjenjuju na odgovarajući način kriteriji koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji.

Do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (»Narodne novine«, broj 80/13), člankom 74. ZZTN-a bilo je propisano kako se u primjeni ZZTN-a, a osobito u slučajevima postojanja pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju propisa, u skladu s člankom 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, broj: 14/01; dalje: SSP), primjenjuju na odgovarajući način kriteriji koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskim zajednicama. U članku 35. stavku 3., ZZTN iz 2003. propisivao je kako u ocjeni oblika sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja koji mogu utjecati na trgovinu između Republike Hrvatske i Europskih zajednica, Vijeće u skladu s člankom 70. SSP-a primjenjuje na odgovarajući način kriterije koji proizlaze iz pravilne primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskim zajednicama.

Člankom 70. stavkom 2. SSP-a određuje se kako će se svako ponašanje suprotno pravilima tržišnog natjecanja ocjenjivati na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskim zajednicama, posebice članaka 81., 82. i 86. Ugovora o osnivanju Europskih zajednica i instrumenata za tumačenje koje su usvojile njezine institucije, a koji su stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona o izmjenama i dopunama Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o uspostavi Europske zajednice (dalje: Ugovor o funkcioniranju EU ili Lisabonski ugovor) postali članci 101., 102. i 106.

Polazeći od navedenih odredbi, cjelokupna pravna stečevina Europske unije (*acquis communautaire*), koju čini primarno i sekundarno zakonodavstvo Europske unije, ali i sudska praksa, prvenstveno praksa Suda Europske unije, bila je i jest važan interpretativni instrument za primjenu hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u slučaju pravnih praznina ili dvojbi u tumačenju tih propisa. Stoga je Agencija izvršila uvid u sljedeće dokumente, čiji su neslužbeni prijevodi s engleskog na hrvatski jezik dostupni na internetskim stranicama Agencije (<http://www.aztn.hr/trzisno-natjecanje/42/prijevedi-na-hrvatski>):

– Obavijest Komisije: Smjernice o vertikalnim ograničenjima (Službeni list Europske unije C 130, 19. svibnja 2010.) te

– Uredbu Komisije (EU) br. 330/2010 o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađena djelovanja (Službeni list Europske unije L 102, 23. travnja 2010.).

Pored navedenih propisa, Agencija je izvršila uvid i u odredbe Zakona o trgovini (»Narodne novine«, brojevi: 87/08, 96/08, 116/08, 76/09, 114/11 i 68/13; dalje: Zakon o trgovini).

4. Mjerodavno tržište

Prema odredbi članka 7. ZZTN-a, mjerodavno tržište određuje se kao tržište određene robe i/ili usluga koje su predmet obavljanja djelatnosti poduzetnika na određenom zemljopisnom području.

Mjerodavno tržište, sukladno odredbi članka 4. Uredbe o mjerodavnom tržištu, utvrđuje se na način da se utvrdi njegova proizvodna dimenzija (mjerodavno tržište u proizvodnom smislu) i zemljopisna dimenzija (mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu).

Sukladno članku 5. Uredbe o mjerodavnom tržištu, mjerodavno tržište u proizvodnom smislu obuhvaća sve proizvode za koje potrošači smatraju da su međusobno zamjenjivi s obzirom na njihove bitne značajke, cijenu ili način uporabe, odnosno navike potrošača.

Prema članku 6. Uredbe o mjerodavnom tržištu, mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu obuhvaća zemljopisno područje na kojem poduzetnici sudjeluju u ponudi ili nabavi proizvoda.

U konkretnom slučaju, Agencija je razmatrala tržište trgovine na veliko konditorskim proizvodima na teritoriju Republike Hrvatske budući da su konditorski proizvodi predmet promatranih sporazuma sklopljenih između Kraša i NTL-a te se ti sporazumi pritom odnose na NTL kao cjelinu i sva maloprodajna mjesta njegovih članica, neovisno o njihovoj lokaciji.

S obzirom na to da je u konkretnom predmetu riječ o sporazumima koji se tiču vertikalnih ograničenja koja se smatraju teškim ograničenjima tržišnog natjecanja, Agencija nije detaljno utvrđivala mjerodavno tržište i tržišnu snagu poduzetnika iz razloga što njihovi tržišni udjeli ne utječu na činjenicu je li došlo do povrede odredbi ZZTN-a.

5. Ugovori o kupoprodaji sklopljeni između Kraša i NTL-a

Kraš i NTL sklopili su sljedeće ugovore s pripadajućim aneksima i dodacima:

- Ugovor o kupoprodaji za 2009. godinu, sklopljen 18. svibnja 2009.,
- Ugovor o kupoprodaji za 2010. godinu, sklopljen 12. srpnja 2010. te
- Ugovor o kupoprodaji za 2012. godinu, sklopljen 2. srpnja 2012.

5.1. Ugovor o kupoprodaji za 2009. godinu

Kraš i NTL sklopili su 18. svibnja 2009. Ugovor o kupoprodaji za 2009. godinu (dalje: Ugovor o kupoprodaji za 2009. godinu) kojim utvrđuju uvjete kupoprodaje robe iz asortimana Kraša za razdoblje od 1. siječnja 2009. do 31. prosinca 2009. Predmet kupoprodaje su kakao proizvodi, bombonski proizvodi te keksi i srodni proizvodi.

Ugovor se zaključio za 2009. godinu, s tim da ugovorne strane valjanost tog ugovora, osim ugovorenih količina, mogu prešutno produžiti do zaključivanja novog ugovora, ako za to postoji obostrani interes.

Sastavni dio ugovora čine: Dodatak br. 1 Ugovora o kupoprodaji za 2009. godinu, Dodatak br. 2 Ugovora o kupoprodaji za 2009. godinu te Aneks Ugovora o kupoprodaji za 2009. godinu, Dodatka br. 1 i br. 2 Ugovora o kupoprodaji za 2009. godinu, svi sklopljeni 18. svibnja 2009.

5.2. Ugovor o kupoprodaji za 2010. godinu

Kraš i NTL sklopili su 12. srpnja 2010. Ugovor o kupoprodaji za 2010. godinu (dalje: Ugovor o kupoprodaji za 2010. godinu) kojim utvrđuju uvjete kupoprodaje robe iz asortimana Kraša za poslovnu 2010. godinu. Predmet kupoprodaje su kakao proizvodi, bombonski proizvodi te keksi i srodni proizvodi.

Ugovor se zaključio za poslovnu 2010. godinu, s tim da ugovorne strane valjanost tog ugovora, osim ugovorenih količina, mogu prešutno produžiti do zaključivanja novog ugovora, ako za to postoji obostrani interes.

Sastavni dio ugovora čine: Dodatak br. 1 Ugovora o kupoprodaji za 2010. godinu, Dodatak br. 2 Ugovora o kupoprodaji za 2010. godinu te Aneks Ugovora o kupoprodaji za 2010. godinu, Dodatka br. 1 i br. 2 Ugovora o kupoprodaji za 2010. godinu, svi sklopljeni 12. srpnja 2010.

5.3. Ugovor o kupoprodaji za 2012. godinu

Kraš i NTL sklopili su 2. srpnja 2012. Ugovor o kupoprodaji za 2012. godinu (dalje: Ugovor o kupoprodaji za 2012. godinu) kojim utvrđuju uvjete kupoprodaje robe iz asortimana Kraša i Kraš grupe za poslovnu 2012. godinu. Predmet kupoprodaje su kakao proizvodi, bombonski proizvodi te keksi i srodni proizvodi.

Ugovor se zaključio za poslovnu 2012. godinu, s tim da ugovorne strane valjanost tog ugovora, osim ugovorenih količina, mogu prešutno produžiti do zaključivanja novog ugovora, ako za to postoji obostrani interes.

Sastavni dio ugovora čine: Dodatak br. 1 Ugovora o kupoprodaji za 2012. godinu i Dodatak br. 2 Ugovora o kupoprodaji za 2012. godinu, sklopljeni 2. srpnja 2012., te Promemorija od 20. veljače 2012. i Poslovni dogovor od 30. svibnja 2012.

Uvidom u navedene ugovore, Agencija je utvrdila kako postoji mogućnost da su pojedine njihove odredbe protivne odredbama Uredbe o vertikalnim sporazumima, odnosno Uredbe o vertikalnim sporazumima iz 2004. te da ujedno predstavljaju zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a.

Riječ je o odredbama članka 6. Ugovora o kupoprodaji za 2009. godinu, članka 6. Ugovora o kupoprodaji za 2010. godinu te članka 6. Ugovora o kupoprodaji za 2012. godinu, koji glase:

»Kupac se obvezuje da neće isporučene proizvode Prodavatelja prodavati ispod cijene utvrđene važećim cjenikom Prodavatelja.

Kupac je dužan postotak umanjenja cijene odobren od strane prodavatelja (akcijska prodaja), a dogovoren između Kupca i Prodavatelja prenijeti na krajnjeg potrošača. Sniženje i isticanje cijena na prodajnom mjestu je obavezno.

Kupac se obvezuje da neće proizvode Prodavatelja koristiti za barter poslove ili kompenzaciju bez prethodne pisane suglasnosti Prodavatelja.

U slučaju da se Kupac ne pridržava obveza utvrđenih u prethodnim stavcima ovog članka, Prodavatelj ima pravo:

- obustaviti daljnju isporuku robe;*
- uskratiti rabate i ostale popuste utvrđene ovim Ugovorom*
- teretiti Kupca za iznos ukoliko se ne pridržava ugovorenog.*

Kada utvrdi da je Kupac izvršio povrede odredbi utvrđenih u ovom članku, Prodavatelj će o tome pismeno obavijestiti Kupca, kao i o mjerama koje će primijeniti sukladno stavku 4. ovog članka.»

6. Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku

Sukladno članku 48. stavku 1. ZZTN-a, Agencija je dužna strankama u postupku prije zakazivanja usmene rasprave dostaviti pisanu Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, kako bi im osigurala mogućnost da se izjasne o svim relevantnim činjenicama i okolnostima.

Stoga je Agencija, nakon što je utvrdila relevantne činjenice i okolnosti, na temelju članka 48. ZZTN-a dostavila strankama Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku klase: UP/I 034-03/13-01/016, urbroja: 580-05/70-2014-018, od 30. prosinca 2013., kako bi im osigurala mogućnost da se izjasne o svim utvrđenim činjenicama i okolnostima te je pozvala stranke da u roku od mjesec dana od dana primitka Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u pisanom obliku dostave svoje primjedbe, kao i da predlože eventualno saslušanje dodatnih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza.

Kraš se očitovao na predmetnu Obavijest podneskom od 13. veljače 2014., a NTL podneskom od 19. veljače 2014.

6.1. Očitovanje Kraša